

Sava junakom, ki so padli v borbi proti nasilju, za pravice vseh zatiranih in za svobodo svojega naroda

SLAVA PADLIM KOROŠKIM PARTIZANOM

Sedemdeset neuklonljivih src je padlo po gozdovih in dolinah Svinje planine. Sedemdeset src, ki so sledila klicu trpečega koroškega ljudstva in ki so videla pred sabo eno samo veliko dolžnost: izbojevati svobodo ter priboriti koroškemu ljudstvu njegove narodne pravice. Koga izmed sedemdesetih ni trepetajočih rok objemala ob slovesu njegova mati, žena? V koga se niso upirale velike, vprašanje polne oči njegovih otrok ali sestra? Komu ni brat stiskal rok in mu z mladim, zanositim glasom obljubljal, da pride kmalu za njim? Bolj kot drugi je teh sedemdeset občutilo trepet materinih rok, vprašujoče otrokove oči, zaskrbljeni, a trdni očetov pogled in solz ter ponosa poln dekletov obraz. A občutili so tudi tiho upanje in veliko vero, s katero so se dragi poslavljali od njih: Rešili nas bodo ti naši junaki stoletnega zatiranja in nam prinesli luč svobode in pravice.

Ni jim bilo mar, da jih bodo nacistični plačanci opljuvali z »banditi«. Stisnili so zobe in zapustili topli dom. Odšli so v deževno noč, mrzla tla so bila njihova ležišča. Puška je postala njihova zvesta družica, zato da si bodo priborili pravo družico — svobodno domovino.

Tedaj ko so nacistični propagandisti po rjovečih zvočnikih oznanjali svetu, da ni več slovenskega vprašanja na Koroškem, da koroških Slovencev sploh več ni, tedaj so zaživel koroški gozdovi južno in severno Drave, partizanska brzostrelka je zapela svojo pesem svobode od Gur do Osojskih Tur, od Pece do Djekš in do golih vrhov Svinje planine. Koder prebiva slovenski rod, povsod tam je vstal tudi slovenski partizan. Hrepenenje po resnični svobodi je zajelo vse slovensko ljudstvo, v zadnjo slovensko vas je odmevala bojna pesem slovenskega človeka, ki se je dvignil k upor, da bi zlomil nasilje in odpravil krivico.

Mnogi, ki so še pred nedavnim peli slavo našim borcem, jih skušajo danes zatajiti, zatajiti hočejo slovenske žrtve, ki so padle, da bi človeštvo za-

Kot žrtve ste padli v borbi za nas, da srečo, svobodo bi užival trpin. Do smrti svobodi je služil vaš glas, pogumno ste zrl v gotovi pogin.

A kadar svoboda zasije nam spet in vaše se želje spolnijo, takrat se spominjal še pozni bo svet junakov, ki v grobu trohijo.

V razkošnih palačah piruje tiran in v vinu utaplja bojazen a roka pravice že dviga se nanj in piše na steno mu kazen.

A prišel bo dan, ko se ljudstvo zbudi, se dvigne po zmagi k svobodi. Vam, bratje, pa pesem ljubezni doni in večna zahvala vam bodi!

Živel novo življenje v svobodi. Toda najvišje žrtve, ki jo zmora človek, ni mogoče izbrisati, kadar bi bilo to po volji temu ali drugemu oblastniku, kajti kri, ki je bila prelita v borbi za pravico, je neumrljiva.

Pozimi l. 1944-45 so slovenski ljudje na Svinji planini in ob njenem vznožju zaživel v novem upanju. V strahu so se stisnili nacistična in izdajalska srca. Slovenski partizan je bil osvobodilno borbo vedno bolj uspešno. Nacistične nasilnike je bolelo, da se je sploh razvil partizanski boj na Koroškem. V srce pa jih je zadelo, da so slovenski partizani ponesli plamenico svobode tudi čez Dravo in budili slovenskim ljudem zavest prav gori na narodnostni meji — na Svinji planini. In da so se ob njej v nemala tudi srca avstrijskih protifašistov. Bataljoni nadutih SS-ovcev so se zaman zaletavali v Svinjo in jo hoteli očistiti zanje tako pogubonosnih osvobodilnih borcev. Težka je bila borba na tem najsevernejšem delu Slovenske Koroške, a tudi zavest borcev je bila zato nezlomljiva. Niso poznali ne strahu, ne predaje — poznali so samo borbo do

zadnjega diha. Zato je spomin na te junake s Svinje planine za nas tembolj svet.

Spomnimo se mladih borcev, ki so padli nad Ožbaldom, ali onih ob vznožju Svinje planine, ali desetorice, ki so ob Dravi pustili svoja življenja, ali onih neustrašenih, ki so se bili visoko pod vrhovi Svinje planine posamič ali v majhnih skupinah proti naskakujočim bataljonom. Njih kri je rdečila globoki sneg, trupla pa so morilci prepuščali divjačini ali jih vlekli kakor ustreljeno divjad na ogled v dolino.

Spomnimo se nemih obrazov teh sedemdesetih: Mire Pavličeve, Mihaela Roža, Čarfa, Planinška Albina, Katrice Golobove... Nemi obrazi teh junakov žive med nami, žive s svojimi iskrenimi se očmi in poguma ter vere polnim izrazom. Nanje mislimo, kadar nam krivično dele pravico. Vzor so nam, kadar moramo izpolniti težke naloge. Vseh sedemdeset pa tudi večno strmi v nas in nas vprašuje s svojim jasnim pogledom:

»Mar smo zaman prelili svojo kri, zaman oznanjali pogum in vero, in vam zaman s svojo borbo pokazali edino pravo pot? Ne, vemo, na tisoče pogumnih src danes neustrašno zre v bodočnost. Na tisoče rok prisega danes, da bodo izpolnile oporoko, ki smo jim jo zapustili. Ne obupajte, tovariši, mi nismo klonili, ko nam je bilo še veliko teže! Za velike stvari moramo veliko žrtvovati!«

Te dni bomo spremili teh sedemdeset junakov na pokopališče. Spremili bodo matere s ponosno zavestjo svoje sinove, žene svoje drage, svojci svoje najboljše. Vse ljudstvo Slovenske Koroške bo spremilo svoje najodločnejše in najboljše sinove. Zapeli jim bomo najlepšo žalostinko, a naša srca ne bodo obupavala v žalosti, temveč se bodo z vsem žarom napolnila z najsvečejšim, kar so nam zapustili — z njihovo oporoko.

In kadar jo bomo zvesto izpolnili, takrat se bomo zopet sešli na njihovih grobovih. Naši glasovi bodo svečani, polni miru in tihe zahvale, ko jim bomo zapeli žalostinko.

Slovenski partizani na Svinji planini

V jeseni 1942. leta so počile na Koroškem prve puške slovenskih partizanov. Stoletno zatiranje slovenskega naroda na Koroškem, ki je doseglo vrhunec v bestialnem nacističnem divjanju, vsa preganjanja, izseljevanja, pobijanja in mučenja po zaporih gestapa, so s tem dobila dostojen odgovor. Kmetje s Kapelskih hribov, Podjune in Roža, skupno z najzavrednejšimi delavci z Bistrice, Borovelj in Sinče vasi so, oprti na svoje brate v Sloveniji, pričeli neizprosno oborožen boj proti fašizmu. Zgrabili so za orožje, da napravijo konec suženstvu in priborijo svojemu ljudstvu resnično svobodo in lepše življenje.

Nastale so majhne, toda udarne partizanske skupine, ki so pričele napadati orožniške in policijske postojanke, rušile prometne zveze in branile domove svojih očetov pred izseljevanjem in uničenjem. V njih je spoznal naš narod svoje najboljše sinove, ki so bili vsak čas pripravljeni darovati zanj in za njegovo svobodno bodočnost svoje mlado življenje. Ob vsakem uspehu se je veselil z njimi, potem pa zaskrbljen sledil pripravam zločinskih policijskih SS-ovskih oddelkov, ki so skušali za vsako ceno vedno znova uničiti našo narodno partizansko vojsko. Ta povezanost vsega ljudstva z njegovimi prvoboritelji je dajala v teh usodnih dneh našemu osvobodilnemu gibanju tisto veliko moralno in stvarno oporo, ki je bila temelj za uspešno nadaljevanje boja, da se ohrani slovenski narod na Koroškem.

Te od začetka majhne partizanske skupine so postale žarišče upora zatiranega ljudstva Slovenske Koroške. Pritok novih borcev je bil vse večji. Pričele so se ustanavljati čete in bataljoni, ki so se vključili v Vzhodni in Zapadno-koroški partizanski odred. Združeni pod enotnim vojaškim vodstvom so slovenski partizani uspešno nadzirali ozemlje južno in severno Drave ter vršili tudi večje in učinkovite vojaške akcije.

Spomladi leta 1944 so prekoračili naši borci prvič v večjem številu Dravo. S svojo hrabrostjo in požrtvovalnostjo so tako ustvarili vse pogoje, da se tudi najbolj severni del slovenske domovine dvigne k oboroženemu uporu proti nacističnemu nasilju. Do jeseni istega leta se je število partizanskih edinic na pobočjih Svinje planine in Grebinkskih hribov močno povečalo z domačini in s tovariši, ki so prihajali iz Podjune in Roža. Moč in udarnost naših čet se je stopnjevala v strah in trepet fašističnih tolp in njihovih pomagačev — narodnih izdajalcev. Vse pohode slovenskih partizanov na področju med Labudsko in Krško dolino

so spremljale nenehne borbe s številčno nadmočnim sovražnikom, ki je hotel za vsako ceno preprečiti nadaljnji razvoj osvobodilnega gibanja na tem prostoru. Kajti oboroženi upor ni krepil samo odporne duha slovenskega naroda, ampak dajal zgled in oporo tudi vsem iskrenim avstrijskim protifašistom.

Ne moremo popisovati vse borbe in dogodkov, ki so spremljali naporno življenje slovenskih partizanov severno Drave na področju Svinje planine. Ne smejo pa ostati pozabljene borbe nad Sv. Ožbaltom, pri Gutmanšvaju in pod Djekšami, kjer so naše edince pisale slavne in krvave strani slovenskega osvobodilnega boja.

Kakšen pomen so imele operacije koroških partizanov, katerih številčna moč je do jeseni 1944 narasla že nad dva tisoč borcev, je razvidno iz prihoda zavezniške vojaške misije v glavni stan koroških partizanskih odredov z majorjem, sedaj polkovnikom gospodom Charlesom na čelu. V teh dneh se spominjamo tudi pok. majorja g. Cahusaca, ki je koroškim partizanom pri zmagovitih bojih okoli Črne, kjer je padlo nad sto fašističnih policistov, posređoval borbene pozdrave in priznanje glavnega stana

maršala Aleksandra. Zvezni oficir britanske armade major Cahusac je s skupino naših partizanov jeseni 1944 prekoračil Dravo in se pridružil koroškim partizanskim edincem na Svinji planini, kjer je padel v borbi z nemško policijo skupno z našim kurirjem Matevžkom v gozdu nad Svincem.

Kakšen je bil položaj naših partizanov in kako so se razvijale borbe na Svinji planini, o tem nam govori pričujoči odlomek iz dnevnika kapitana Mirka Ulčarja, komandanta vseh edinic na severni strani Drave:

»Odrinili smo v začetku oktobra in se v noči od 14. na 15. oktober prevrgli čez Dravo. Ko smo prišli na Svinjo planino, je takoj zapadel sneg. Čim so nas Nemci zasledili, so pričeli pošiljati za nami večje oddelke, s katerimi smo se morali biti. Pritisk Nemcev je naraščal iz dneva v dan in dosegel vrhunec v decembrski in januarski ofenzivi, v kateri je sodelovalo okoli 3000 Nemcev, ki so trdno sklenili, da nas uničijo. Ta sklep pa se jim je posrečilo, kar so občutno obžalovali, ko smo jih spomladi začeli napadati na vseh koncih in krajih. Pozimi je bilo najbolj pereče vprašanje municije in zdravniškega materiala. Ofenziva nas je sicer precej skrčila, toda cilj, ki so

si ga postavili Nemci (brezpogojno uničenje vseh partizanov severno od Drave), je bil še daleč in če bi ga hoteli doseči, bi moral še marsikateri Nemec pustiti svoje kosti na Svinji planini. Meseca marca nas je bilo 45 mož obkoljenih od bataljona SS-policistov, ki je štel 400—500 mož. Obkoljevalni manever so vršili Nemci ves dan, ne da bi mi opazili do treh popoldne. Potem so napadli. Po tri in polurni borbi smo se z enajstimi žrtvami prebili, dočim so imeli Nemci okoli 50 mrtvih in več ranjenih. To je bil zadnji poskus, da bi nas uničili. Aprila meseca smo začeli mi. Povsod, kjer se je dalo in kjer smo jih dosegli, smo začeli z napadi in sabotajami, ki smo jih z vedno večjimi uspehi vršili do — svobode.«

Borbe koroških partizanov po vsej Koroški, posebno pa pohod slovenskih borcev na vrhove Svinje planine je začrtal s krvjo najboljših sinov koroškega ljudstva ozemlje, na katerem prebiva in se bori za svoj obstoj že stoletja naš slovenski človek, ozemlje, na katerem si ima edini pravico krojiti svojo usodo sam.

—ez

Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwitzl, Wien XVI., Ottakring, Gerstrasse 83. — Tiska: »Globus«, Zeitungs-, Druck- und Verlagsanstalt G. m. b. H., Wien I., Fleischmarkt 3—5.

Podružnica uprave »Slov. vestnik«, Klagenfurt, Völkermarkterstrasse 21-I.

POKRAJINSKI ODBOR OF ZA SLOVENSKO KOROŠKO

SPOROČA VSEM KOROŠKIM SLOVENCEM IN PROTIFAŠISTOM, DA BO V NEDELJO 17. NOVEMBRA OB 2. URI POP. V ST. RUPERTU PRI VELIKOVCU SKUPEN POGREB

70 PARTIZANSKIH BORCEV IN BORK

KI SO PADLI NA SVINJI PLANINI IN NJENEM VZNOŽJU V VELIKI BORBI ZA OSVOBODITEV SLOVENSKEGA NARODA IN ZA NJEGOVE PRAVICE - VEČNA SLAVA JUNAKOM IN JUNAKINJAM, KI SO ŽRTVOVALI SVOJA MLADA ŽIVLJENJA ZA BOLJŠI IN PRAVIČNEJŠI SVET

CELOVEC, DNE 12. NOVEMBRA 1946

POKRAJINSKI ODBOR OF ZA SLOVENSKO KOROŠKO

Koroška

V BORBI

Moji partizanski doživljaji

(Pripoveduje partizan Luc)

Ko sem bil še v nemški vojski, sem videl, kakšne krivice se godijo Slovincem in sploh vsem slovanskim ljudstvom. Tedaj sem se odločil, da bom ušel iz nemške vojske in se pridružil partizanom.

Ko sem prišel 19. aprila 1944 na dopust, sem našel doma svojega soseda, ki je bil že dalj časa na dopustu in medtem vzpostavil zvezo s partizani. Povedal mi je, da bo v nekaj dneh odšel v gozd in me povabil, naj grem z njim.

Zadnje čase sem bil v nemški vojski na Spodnjem Štajerskem pri letalcih. Bil sem »Gruppenführer« in vsi moji fantje so bili Avstrijci razen enega, ki je bil, kakor smo ga krstili, »Piefke«. Vsi smo bili sporazumni, da se pridružimo partizanom, čim se bo ponudila prva priložnost. Toda komaj sem bil teden dni tam, sem dobil dopust. No, in ker je bilo doma že vse tako ugodno napeljavano, sva s tovari-

šem dne 24. aprila 1944. leta odšla v partizane.

Prve tri dni svojega partizanstva sem bil dodeljen varnostni in obveščevalni službi, potem sem prišel v drugo četo drugega bataljona, s katero sem se gibal po Karavankah od Podjune do Solčave v Savinjski dolini. Prvo tridnevno borbo smo imeli v maju na Obirju. Pobili smo 14 Nemcev in zaplenili težko strojnico in še več drugega orožja. Drugo hudo borbo sem doživel v začetku junija na Obirskem. Napadli smo Nemce, ki so bili na drugi strani vode. Dolgo smo bili po njih, nato pa prešli v napad, čeprav so dobili v pomoč tank iz Zelezne Kaple. Nemci so imeli v boju 13 mrtvih, ranjenih pa ne vem koliko. Od naših tovarišev je bil eden težko ranjen. Pred umikom sta šla ponj dva tovariša in ga odnesla višje v goro. Napravili smo nosila in ga prenašali po strmih, skalnatih gozdnih stezicah. Samo kdor pozna te skalovite

planine, si lahko predstavlja, kakšna obremenitev je to za partizane.

22. junija so nas pri Katrci, kakor smo rekli Jurjevčevi kmetiji v Remšniku, določili, da gremo čez Dravo. Zjutraj smo se poslovili od tovarišev in odrinili čez Peco mimo Pliberka na Zvabek. Prav ko se je začelo mračiti, smo prišli do Drave. Napravili smo zasilen čoln in prvi je sedel vanj komisar Ciril, da ga preskusi. Po tej poskusni vožnji sva sedla vanj z Gašperjem, da bi se prepeljala čez Dravo. Nato sem odveslal po drugega tovariša ter se poslovil od majorja Primožiča in komandirja Cirila ter njune zaščitne. V noči na 24. junij ob pol enajstih smo odrinili s severnega brega Drave v neznan teren, ki smo ga morali šele sami obdelati in spoznati.

Drugi večer smo prišli k prvemu kmetu na severnem bregu Drave. V mraku smo obkolili hišo. Kmet in njegova dva sinova so ravno opravljali razne opravke okoli hiše. Ko so nas nenadoma zagledali pred seboj, so se nas tako ustrašili, da jim je popadalo vse iz rok in so obstali pred nami kakor okameneli. Razpostavili smo straže in spodili ljudi v hišo. Tam smo jim kmalu pregnali strah iz glav in jim dokazali, da nismo banditi, kakor so nas slikali nacisti in njihovi pomagači. Komisar Polde jim je razlagal, za kaj

se borimo in kakšen je naš program. Tako smo se gibali od vasi do vasi ter spoznavali in poučevali zaslepljene slovenske ljudi. Večkrat smo se sprijeli s policijo, ki nam je pri hišah ali na važnih prehodih pripravljala zasede. Če smo jih pravočasno zapazili, je zapela naša strojnica, brzostrelke in puške pa so jo spremljale. Nemci so jo potem tako ucvrli, da jih je bilo veselo gledati. Včasih pa se je seveda tudi zgodilo, da so nas oni presenetili in ker so bili skoraj vselej v premoči, se je bilo treba spretno umakniti. Saj nas je bilo v začetku samo trinajst. Tako je bilo pač naše življenje. Nikoli nisi vedel, kdaj bo kateri padel in kdo bo prvi, ki bo padel.

10. avgusta smo napravili večjo akcijo v tako imenovanem »Weissengrabnu« pri Volšperku. Razorožili smo ujetniško stražo in nekega tajnega policista ter izpustili ujetnike. Tajni policist je imel celo zalogo orožja, tudi ročne granate. Mož se je hotel braniti, pa ni bilo več časa. Razorožiti smo morali tudi njegovo ženo, ki je dejala, da potrebuje svoj samokres za razne »elemente«. Ko je bilo vse končano, smo odrinili spet po istem jarku, koder smo prišli. Čez dve uri smo zavili v gozd in preležali dan.

(Dalje)